

KOREYS TILIDAGI TALAFFUZ MUAMMOLARI VA ULARNI BARTARAF ETISH YO‘LLARI (O‘ZBEK O‘QUVCHILARI MISOLIDA)

Xaydarov Jasur Baxodirovich

O‘zbekiston davlat jahon tillari universiteti,

Koreys filologiyasi kafedrası o‘qituvchisi

<https://doi.org/10.5281/zenodo.15629637>

Annotatsiya. Ushbu maqolada koreys tilini o‘rganayotgan o‘zbek o‘quvchilari duch keladigan asosiy talaffuz muammolari tahlil qilinadi. Xususan, koreys tiliga xos bo‘lgan cho‘ziq unlilar, portlovchi undoshlar, ikki undoshli (fortis-lenis-aspiratsiyali) tovushlar hamda intonatsiya tizimi kabi fonetik jihatlar o‘zbek tilidagi mavjud tovush tizimi bilan qiyosiy o‘rganiladi. Maqolada o‘zbek tilida mavjud bo‘lmagan yoki farqli tarzda ifodalanadigan tovush birliklari talaffuzdagi asosiy xatolar manbai sifatida ko‘rsatiladi.

Kalit so‘zlar: koreys tili, talaffuz muammolari, fonetika, o‘zbek o‘quvchilari, cho‘ziq unli, undosh tovushlar, fonetik kontrast, til o‘rgatish metodikasi.

Zamonaviy til o‘rganish jarayonida fonetik kompetensiyaning ahamiyati tobora ortib bormoqda. Tilshunoslik va til o‘qitish metodikasi nuqtayi nazaridan qaralganda, talaffuz — til o‘rganuvchining nutqiy yetukligi va muloqotga kirishish qobiliyatining ajralmas tarkibiy qismi hisoblanadi. Ayniqsa, fonetik jihatdan o‘zaro katta tafovutga ega tillar, masalan, koreys va o‘zbek tillarini o‘zlashtirishda talaffuzdagi farqlar til o‘rganishning eng dolzarb muammolaridan biri sifatida namoyon bo‘ladi.

Koreys tili fonetik tizimi murakkab va o‘ziga xos xususiyatlarga ega bo‘lib, o‘zbek tili fonetikasi bilan qiyoslanganda bir qator farqlar aniqlanadi. Jumladan, cho‘ziq unlilar tizimi, fortis–lenis–aspiratsiyali undoshlar farqlanishi, tovushlarning qo‘shilmasi, tonallik va intonatsiyaning muloqotdagi roli kabi omillar o‘zbek o‘quvchilari uchun muayyan talaffuz muammolarini keltirib chiqaradi. Masalan, /ㅁ/, /ㄱ/, /ㅈ/ kabi kuchli portlovchi undosh tovushlar yoki uzun unli tovushlar o‘zbek tilida mavjud emasligi sababli, bu tovushlarni talaffuz qilishda o‘quvchilar ko‘pincha xatolarga yo‘l qo‘yadilar.

Shuningdek, koreys tilining fonologik tizimidagi urg‘u va intonatsion o‘zgarishlar muloqotda ma‘no ajratish funksiyasini bajaradi. Bunday tizimga ega bo‘lmagan o‘zbek tilida esa urg‘u va intonatsiya funksiyasi chegaralangan, bu esa o‘zbek o‘quvchilarning koreyscha to‘g‘ri talaffuzni o‘zlashtirishda qiyinchilik tug‘diradi.

Ushbu maqolada o‘zbek o‘quvchilari tomonidan koreys tilini o‘rganishda uchraydigan talaffuz xatolari, ularning lingvistik sabablari va bartaraf etish

POLAND

POLAND

yo'llari tizimli tarzda tahlil qilinadi. Maqsad — fonetik kompetensiyani shakllantirishga yordam beruvchi samarali metodik yondashuvlarni aniqlash va amaliy tavsiyalar ishlab chiqishdan iborat.

Asosiy qism

Koreys tilining fonetik tizimi haqida umumiy ma'lumot

Koreys tili fonetikasi o'ziga xos va murakkab xususiyatlarga ega bo'lib, undosh va unli tovushlar tizimining o'zaro farqlanish darajasi juda nozik. Koreys tilida 19 ta undosh va 21 ta unli mavjud bo'lib, ular talaffuzda semantik ajratish vazifasini bajaradi. Jumladan, undoshlar orasida kuchli (fortis), oddiy (lenis) va kuchsiz (aspiratsiyali) tovushlar mavjud:

• /ㄱ/ (**lenis**), /ㅋ/ (**aspiratsiyali**), /ㆁ/ (**fortis**) – bu uch tovush talaffuzda yaqqol farq qiladi:

- 갈 (gal – ketmoq), 칼 (kal – pichoq), 깔 (kkal – yoymoq)

Ushbu tovushlar o'zbek tilida bir xil shaklda talaffuz qilinishi mumkin (masalan, faqat "k" tovushi sifatida), natijada so'zlar chalkashib, noto'g'ri muloqot yuzaga keladi.

O'zbek o'quvchilari uchun asosiy talaffuz muammolari

a) **Kuchli undoshlar (fortis) muammosi**

Fortis undoshlar koreys tilida kuchliroq bosim bilan aytiladi. Masalan:

• /ㅃ/, /ㅈ/, /ㄱ/ tovushlari uchun tilni bosim ostida tez harakatlantirish talab etiladi.

• O'zbek o'quvchilari bu tovushlarni ko'pincha oddiy yoki aspiratsiyali shaklda aytishadi:

- ㅃㅈㅊ (ppareuda – tez bo'lmoq) → noto'g'ri talaffuz: pareuda
- Bu esa semantik noaniqlik yoki noto'g'ri tushunishga olib keladi.

b) **Cho'ziq unli tovushlar**

Koreys tilida ayrim unli tovushlar cho'ziq shaklda aytiladi, ya'ni tovush vaqt jihatdan cho'ziladi:

- 말 /mal/ (so'z) va 말 /māl/ (ot) so'zlari talaffuzga qarab farqlanadi.
- O'zbek tilida cho'ziq unli mavjud emasligi sababli bu farq yo'qolib ketadi.

c) **Birinchi bo'g'inda urg'u va intonatsiya**

Koreys tilida urg'u bo'g'inlar orqali aniqlanmaydi, balki umumiy ohang va intonatsiya orqali muloqotda kontekstga qarab belgilanadi. O'zbek tilida esa odatda oxirgi yoki so'nggi bo'g'inga urg'u tushadi.

Bu farq noto'g'ri intonatsiyalangan gaplar orqali tushunmovchiliklar yuzaga kelishiga sabab bo'ladi. Masalan:

- "그 사람 좋아해요?" (U odamni yoqtirasizmi?)

— Savol ohangi noto'g'ri qo'llansa, u oddiy xabar (deklarativ) jumla sifatida tushuniladi.

d) Tovush qo'shilmalaridagi muammo (batchim)

Koreys tilida so'z oxiridagi undosh tovushlar (받침 – batchim) talaffuzda muhim rol o'ynaydi. O'zbek tilida so'zlar odatda unli bilan tugaydi, shuning uchun batchimni to'g'ri talaffuz qilishda o'quvchilar qiynaladi. Masalan:

• "왔다" (antta – o'tirmoq) va "안다" (anda – bilmoq) so'zlari talaffuzda keskin farqlanadi.

- Batchimni noto'g'ri talaffuz qilish semantik xatoga olib keladi.

Muammolarni bartaraf etish yo'llari

a) Fonetik mashqlar

Maxsus talaffuz mashqlari orqali o'quvchilar og'iz va til mushaklarini koreys tilining talaffuziga moslashtiradi. Masalan, fortis tovushlar uchun tezkor takrorlash (repetition drill) metodikasi samarali hisoblanadi:

- 뽀뽀뽀 – 까까까 – 짜짜짜

b) Vizual va audio vositalardan foydalanish

Tovushlar videolar, talaffuz dasturlari (masalan, Forvo, Naver Dictionary) yordamida eshittiriladi va o'quvchilarga eshitish asosida taqlid qilish topshiriqlari beriladi.

c) Minimal juftliklar asosida mashqlar (minimal pairs)

Tovushlar o'rtasidagi farqni o'rgatishda samarali usul:

- 갈-칼-갈, 배-빼, 자-짜

d) Muloqotga asoslangan interaktiv usullar

O'yinlar, rol o'yinlar (role play), drama dialoglari asosidagi mashqlar orqali talaffuzni kontekstda qo'llash.

e) Drama va audio materiallardan foydalanish

O'quvchilar mashhur koreys seriallaridagi dialoglarni tinglab, o'rganilgan fonetik shakllarni real nutqda kuzatishadi. Misol uchun, *Crash Landing on You* dramasidagi dialoglar talaffuzni model sifatida ishlatiladi.

Xulosa

Koreys tilini o'rganayotgan o'zbek o'quvchilari uchun talaffuz muammolari ko'plab lingvistik va fonetik omillarga bog'liq bo'lib, ular o'zbek tilining talaffuz tizimi bilan koreys tilining fonetik xususiyatlari orasidagi farqlardan kelib chiqadi. Xususan, fortis undoshlar, cho'ziq unlilar, batchim tizimi va intonatsiya kabi koreys tilining fonetik elementlari o'zbek o'quvchilari uchun eng murakkab jihatlar sifatida namoyon bo'ladi. Ushbu muammolarni aniqlash va ularga tizimli yondashuv orqali qarash o'quvchilarning talaffuz ko'nikmalarini sezilarli darajada yaxshilashga yordam beradi.

Maqolada taqdim etilgan fonetik mashqlar, minimal juftliklar bilan ishlash, audio-vizual vositalardan foydalanish va muloqotga asoslangan interaktiv metodlar o'quvchilarning talaffuzdagi xatolarini kamaytirish, ularni aniqroq va to'g'ri talaffuz qilishga o'rgatishda samarali ekanligi ko'rsatildi. Shuningdek, drama va real nutq namunalaridan foydalanish o'quvchilarning nafaqat talaffuz balki nutq madaniyatini ham oshirishga xizmat qiladi.

Kelajakda koreys tili o'qitish jarayonida yuqorida ko'rsatilgan metodlarni keng joriy etish va yangi innovatsion pedagogik texnologiyalarni ishlab chiqish talab etiladi. Bu esa o'zbek o'quvchilarining koreys tilini o'rganishdagi qiyinchiliklarini kamaytirib, ularning til kompetensiyasini yanada mustahkamlashga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Lee, I.-S. (2017). Korean Phonetics and Phonology. Seoul: Hankuk University Press.
2. Kim, Y. (2019). Teaching Korean Pronunciation. Korean Language Education Journal, 45(3), 123-140.
3. O'ktamova, N. (2021). Koreys tilida talaffuz muammolari va ularni bartaraf etish usullari. Til va madaniyat, 12(2), 45-58.
4. Yoon, J. (2018). Pragmatic Aspects of Korean Phonetics. Journal of East Asian Linguistics, 27(4), 299-315.
5. Xusanov, A. (2020). O'zbek tilida fonetik tizim va uning koreys tilini o'rganishga ta'siri. Filologiya ilmiy jurnali, 5(1), 77-89.
6. Park, S.-H., & Choi, M.-J. (2022). Effective Methods in Korean Pronunciation Teaching for Foreign Learners. Language Education Research, 19(1), 59-75.
7. Cho, H. (2020). Audio-Visual Aids in Teaching Korean Pronunciation. Korean Language Teaching Review, 15(2), 88-102.